

Herkenbaar Jood zijn in Amsterdam is weer een probleem

Veel mensen vertonen zich in Amsterdam niet meer als Jood herkenbaar op straat. „Het schokkende is dat je antisemitisme op afroep op kunt halen. Zo aanwezig is het.”

door Hanneloes Pen
en Ton Damen

AMSTERDAM – Joël Serphos (19) draagt geen keppel meer op straat. Ook zijn davidster ligt thuis in de kast. Laatst ontving hij tijdens een Joods evenement een tas met logo. Weer op straat draaide hij het logo naar binnen. „Puur vanwege mijn veiligheid.” Joël kent veel mensen die zich niet meer herkenbaar als Jood op straat vertonen. „Ik praat hier regelmatig over met vrienden. We hebben drie opties: we accepteren het en verbergen ons. We assimileren en geloven niet meer, of we vertrekken. Veel jongeren kiezen voor het laatste.” De afgelopen jaren zijn veel Joden op straat belaagd en huizen en sjoels beklad. Onlangs werd het clubhuis van de Joodse Jeugdvereniging in Amstelveen nog met eieren bekogeld. Een huis in Buitenveldert met een mezoza (kokertje) op de deurpost onderging hetzelfde lot. „Maar we slagen erin geweld te voorkomen door niet meer herkenbaar te zijn. Vrienden verstoppen hun davidster onder hun T-shirt.” De vijftienjarige Sarah heeft haar davidster, die ze sinds haar bar

mitswa droeg, afgedaan nadat ze op het station Amsterdam Lelylaan te grazen is genomen door drie een paar jaar oudere jongens. Toen die haar kettinkje zagen, maakten ze obscene gebaren en gooiden haar op de grond. Ze schopten en sloegen. Sarah, die acht bokslessen heeft gehad, probeerde terug te vechten maar kon de jongens niet aan. Een meisje met een hoofdje riep de jongens toe dat ze moesten stoppen waarna Sarah weg kon komen. „Dat is op zich nog een mooi verhaal”, zegt haar vader. Sarah heeft nooit aangifte willen doen. Haar moeder heeft het incident wel gemeld bij het Centrum Informatie en Documentatie Israël. Haar vader: „Ik heb weleens gevraagd: zou je niet liever de davidster weer willen dragen? Ze draagt nu haar naam in het Hebreeuws.” Sarahs vader draagt alleen een keppel tijdens gebed en niet op straat. „Maar ik vind dat je je als Jood niet hoeft te verstoppen. Dat zou toch te gek voor woorden zijn. Je kunt je nog beter in elkaar laten meppen dan je verstoppen.” Econoom Arnold Heertje, voorzitter van de stichting Weesper Synagoge, werd drie weken geleden gebeld met de mededeling dat Masorti, de joodse orthodox-liberale gemeenschap die de synagoge medegebruikt, de dienst van de eerstkomende zaterdag had afgeblazen. Aanleiding was een dreigement

Een Amsterdamse taxichauffeur uit zijn ongenoegen over de rol van Israël in het Midden-Oosten. [foto GPD]

dat de dienst zou worden verstoord. De synagoge bleef wel open als culturele instelling. Voorzitter Nicky Cohen van Masorti Almere en Weesper spreekt van een eenmalige zaak. „De dienst heeft vorige week zaterdag weer voor het eerst, en onverstoord, plaatsgevonden”, aldus Cohen. Achteraf heeft het bestuur van leden teleurgestelde reacties gekregen omdat die zachtzichte voor dreigementen. Cohen denkt dat er wel sprake was van een zeer serieuze dreiging. „De politie vertelde dat een

imam excuses heeft aangeboden. Details zijn mij verder onthouden.” Heertje zegt dat hij in zijn omgeving steeds vaker wordt geconfronteerd met antisemitisme. „Mijn kleinzoon zijn recent nog uitgescholden tijdens de avondvrije lessen van hun school Rosj Pina.” Hij wijst op de ernst van de zaak. „Bij dit soort dingen vallen de bedreigingen of het geweld mee, maar het is niettemin natuurlijk een enorm groot schandaal.” Heertje mijdt de confrontatie

niet. Hij geeft lessen over de kreddietcrisis aan leerlingen op basisscholen in Amsterdam-Oost, en spreekt dan geregeld met moslimleerlingen over de Joodse gemeenschap en de oorlog. Hij brengt probleemloos de Holocaust ter sprake.

Hitlergroet

Recent zond de Joodse Omroep een filmpje uit dat met een verborgen camera was gemaakt van een wandeling die rabbijn Lody van de Kamp met twee jongens maakte in West. Ze werden uitgescholden en onthaald met de Hitlergroet. Van de Kamp in het *Nieuw Israelietisch Weekblad* (NIW): „Het schokkende is dat je antisemitisme op afroep op kunt halen. Zo aanwezig is het.” De orthodoxe Menachim Evers werd onlangs geweigerd in de populaire Bar Italia aan het Rokin. De deurman liet hem niet binnen omdat hij er, met keppel, zwart pak en lange jas, „zo anders uitzag”. Evers: „Later greep een directielid in. Hij zei dat iedereen welkom is. Hij liet niet aan de zaak, maar misschien wel aan de portier.” Mede-eigenaar Guido Paludanus zegt dat dit „bij ons eigenlijk niet kan voorkomen”. „Bij ons telt wie het eerst komt, wie het eerst maakt. We hebben dat duidelijk met de portiers doorgenoemen, na een klacht over discriminatie van een Marokkaanse jongen.” Het CIDI kwam vorige week met de jongste cijfers over antisemi-

tische incidenten. Het blijkt dat het aantal meldingen bij het CIDI met 55 procent steeg, van 108 meldingen in 2008 tot 167 in 2009.

Alleen al in de eerste helft van dit jaar zijn er zeventig incidenten gemeld. Als de lijn wordt doorgetrokken, komt het aantal meldingen dit jaar opnieuw boven die van 2009 uit. Ten opzichte van 2007 bedraagt de stijging in 2009 al 106 procent.

Vermijdingsgedrag

De incidenten nemen toe, terwijl de Joodse gemeenschap in toenemende mate vermijdingsgedrag vertoont. Het aantal registraties zou dus nog veel hoger uitkomen als Joden nog met keppeltjes over straat gingen of hun ketting met davidster omhielden. Geweld en intimidatie tegen Joden blijft een terugkerend verschijnsel. In de jaren negentig schommelde het aantal incidenten constant rond de honderd. Het verschil met de periode daarna is tevens dat in de jaren negentig vrijwel geen bedreigingen, geweldsincidenten, of bekladdingen van Joodse instellingen waren.

„In 2008 was het heel rustig omdat Israël niet in het nieuws was”, zegt Ronny Naftaniël van het CIDI. „Als de Joden in het nieuws zijn, verergert het. Emoties spelen een rol. En het taboe is er ook af. Mensen zeggen steeds meer wat ze denken.”

Het CIDI registreert de incidenten sinds 1983. Na 2000 is het aantal incidenten explosief toegenomen. In 2001 waren er 168 incidenten, maar waren Joden op straat nog zichtbaar. In 2002, direct na de aanslagen van 9/11, nam het aantal meldingen flink toe, tot 359. Later daalde het aantal incidenten, mede doordat Joden 'onzichtbaar' werden, tot 104 in 2007. Sinds 2008 neemt het aantal meldingen weer fors toe. Elise Friedman van het CIDI laat weten dat politie en justitie aangiftes van antisemitisme nooit hebben geregistreerd. Friedman: „Wel werden deze gevallen op ons verzoek steeds handmatig uit de bulk cijfers verwijst. Alleen zijn ze daar in 2009 vanwege de hoge werkdruk mee gestopt.” Het was een soort gunst aan het CIDI, zegt politiewoordvoerder Ellie Lust. „Discriminatie tegen een moslim of jood zit in ons systeem bij elkaar. Dat heeft te maken met het Wetboek van Strafrecht: daarin staat dat je niet mag discrimineren op grond van ras, geslacht, seksuele gerichtheid, geloof, levenswijze of handicap.”

Oorlogstijd

Dat steeds meer Joden zich verbergen, wordt ook waargenomen door de politie. „Men houdt zich verborgen, wordt bang en voelt zich sneller bedreigd. Ook ons Joods netwerk, dat twee jaar bestaat, en de buurtregisseurs

zien dat.” De politie heeft de indruk dat Joden geen aangifte meer doen. „Dat heeft alles met de oorlogstijd te maken. Vooral bij de oudere Joodse mensen. Zij komen van oudsher niet omdat ze denken dat de politie niet te vertrouwen is. Daar zit nog zoveel pijn en wantrouwen. Het is belangrijk dat mensen incidenten melden. Dan krijgen we meer inzicht. Niet gemeld is niet gebeurd.” Volgens Naftaniël kan de beschuldiging vinger niet altijd naar de Marokkanen wijzen. „Harry Mens sprak op tv over een Joodse kongsi van Rosenthal, Asscher en Cohen om tot een paars kabinet te komen. Bij antisemitisme gaat het in 45 procent van de gevallen om mensen met een Noord-Afrikaans uiterlijk. De rest van de daders zijn autochtone Nederlanders.”

Danny (50), vader van twee kinderen, liep in de buurt van de Linnaeusstraat. Hij was op weg naar een bar mitswa toen een groep jongens aan kwam lopen. Ze scholden naar Danny en zijn familie en brachten de Hitlergroet. „Ik doe voortaan in Oost, West en het Centrum mijn keppel niet op. Mijn moeder hamerde er al jaren op: 'Ga niet herkenbaar als Jood over straat'. Maar mijn zonen gaan daar anders mee om. Een van hen heeft een T-shirt: *Proud to be Jew*. Het lokte reacties uit op school, maar mijn zoon gaf geen krimp. Die jongen taaide toen af.”